

RĪGĀ

2020. gada 4. novembrī
Nr. 1-23/199_e

Ekonomikas ministrijai
Paziņošanai e-adresē

Ministru prezidenta birojam
Paziņošanai e-adresē

Informācijai:
Finanšu ministrijai
Paziņošanai e-adresē

Finanšu un kapitāla tirgus komisijai
Paziņošanai e-adresē

Latvijas Bankai
info@bank.lv

Par Ministru kabineta noteikumu projektu "Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai"

Latvijas Finanšu nozares asociācija (turpmāk – Asociācija) ir iepazinusies ar precizēto Ministru kabineta noteikumu "Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai" (turpmāk – MK noteikumi) projektu, kas tika saņemts 30.oktobrī, un **atkārtoti aicina ekonomikas ministru apturēt MK noteikumu projekta virzību un uzsākt detalizētu diskusiju ar Asociācijas Kredītēšanas komiteju par empīriskos secinājumos (datus, nevis tikai viedokļos un, diemžēl, arī emocijās) balstītu tirgus nepilnību identificēšanu, līdz Ministru kabineta 2020.gada 8.decembra sēdei vienojoties par identificētajai tirgus nepilnībai atbilstoša instrumenta izstrādi, proti:**

1. Ja kā tirgus nepilnība būtu identificējama augstas aizdevumu % likmes, tad iespējams izstrādāt instrumentu, kas paredz % likmju subsīdijas aizņēmējiem (analogi Zemkopības ministrijas izstrādātajiem Ministru kabineta 2015.gada 3.februāra noteikumiem Nr.59 "Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība investīciju veicināšanai lauksaimniecībā");
2. Ja kā tirgus nepilnība būtu identificējama pārāk īss aizdevuma līguma juridiskais termiņš (**kam tai skaitā būtu nepieciešama Ekonomikas ministrijas analīze par starptautisko praksi šajā jomā**), tad iespējams izstrādāt instrumentu, kas paredz paralēlu (subordinētu) aizdevumu izsniegšanu (analogi Ekonomikas ministrijas izstrādātajiem Ministru kabineta 2016.gada 15.jūlija noteikumiem Nr.469 "Noteikumi par paralēlajiem aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai", kas tad būtu paplašināmi), **kas, cita starpā, varētu**

paredzēt virkni nosacījumu un ierobežojumu, kas izrietētu no Ekonomikas ministrijas veiktās tirgus nepilnību analīzes, vienlaikus par kuriem būtu nepieciešama detalizēta diskusija ar banku kredītēšanas speciālistiem, piemēram:

- a. aktīvu morālais un fiziskais nolietojuma ilgums pārsniedz aizdevuma termiņu;
  - b. Altum % likme ir vienāda vai lielāka par bankas % likmi;
  - c. Altum aizdevuma daļa ir strukturāli subordinēta bankas aizdevumam;
  - d. Altum aizdevuma maksimālais līdzdalības apmērs projekta finansēšanā (ne vairāk kā 50%);
  - e. Altum aizdevuma daļu banka var jebkurā brīdī refinansēt, Altum nepiemērojot pirmstermiņa dzēšanas komisijas;
  - f. kopējais MK noteikumu īstenošanai pieejamais finansējuma apmērs ir stingri ierobežots (kā jau šobrīd paredzēts);
  - g. mērķis: atbalsts eksportējošiem, lieliem uzņēmumiem^[1] ražošanas, industriālās vai sabiedriskās infrastruktūras izveidei (t.sk., piemēram, ostu attīstībai);
  - h. obligāta būtiska “zaļās” komponentes nodrošināšana projektā (noteiktu finansējuma apmēru paredzēt ilgtspējas mērķu un rādītāju sasniegšanai, t.sk., piemēram, energoefektivitātei utt.);
  - i. iespējamā atbalsta forma – t.sk., publiskā privātā partnerība;
  - j. atbilstība uzņēmumu labas korporatīvās pārvaldes principiem;
  - k. u.c.
3. Ja kā tirgus nepilnība tiktu identificēta cita veida risks, tad nepieciešams to precīzi nosaukt un izstrādāt attiecīgu tieši šo risku mazinošu instrumentu.

Pievēršam uzmanību, ka Asociācija ar 2020.gada 2.oktobra vēstuli Nr.1-23/169_e jau izteica Ekonomikas ministrijai virkni iebildumu par tās izstrādāto Ministru kabineta noteikumu “Noteikumi par aizdevumiem un to procentu likmju subsīdijām komersantiem konkurētspējas veicināšanai” (turpmāk – MK noteikumi) projektu, iebilstot pret tā tālāku virzību, norādot, ka:

- a) atbalsts ir **pretrunā ES noteiktajiem brīvas, godīgas un vienlīdzīgas konkurences principiem**, kas atrunā, ka valsts iejaukšanās tirgū ir pieļaujama tur, kur ir skaidri identificētas **konkrētas tirgus nepilnības**;
- b) **nav saprotams, kādu tieši tirgus nepilnību** (kredītrisks, procentu likmes vai aizdevuma termiņš) ar šo atbalsta programmu plānots novērst. Arī **Finanšu ministrijas pasūtītajā pētījumā** “Tirgus nepilnību sākotnējo (ex-ante) novērtējumu Eiropas Savienības fondu 2021.-2027.gada plānošanas perioda atbalstam finanšu instrumentu veidā” **nav secināts, ka lielo uzņēmumu segmentā ir nepilnības finansējuma pieejamībā, kuru risināšanai būtu nepieciešams piedāvātais instruments**;
- c) **kredītēšanas veicināšanā būtiska loma ir ēnu ekonomikas un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas mazināšanai, maksātspējas procesu tālākai uzlabošanai.** Visi aspekti šajā jautājumā minēti Asociācijas 2020.gada 2.oktobra vēstulē Nr.1-23/169_e, kas ietekmē uzņēmumu spēju saņemt atbilstošu finansējumu;
- d) Eiropas Savienība (turpmāk - ES) ir izstrādājusi “Zaļo” kursu ar mērķi padarīt ES ekonomiku ilgtspējīgu (t.sk. ESG¹ standartu iedzīvināšanu, kas prasa arī jaunus rīcības modeļus un caurskatāmus finanšu pakalpojumus). **MK noteikumu projektā un Anotācijā nav izvērtēta nepieciešamība uzņēmējiem sasniegt**

[1] Atbilstoši Eiropas Komisijas definīcijai – darbinieku skaits ir vismaz 250 un gada apgrozījums nepārsniedz 50 miljonus EUR un/vai gada bilances kopsumma nepārsniedz 43 miljonus EUR

¹ Environmental. Social. Governance

konkrētus ilgspējas mērķus. Tāpat nav minēts, kā tiks pastāvīgi, efektīvi un atbilstoši uzņēmumu labas korporatīvās pārvaldes principiem īstenota šo aizdevumu ilgspējas uzraudzība. Uzņēmumiem netiek izvirzīti citi būtiski kritēriji, kas nodrošinātu, ka šādam finansējumam var kvalificēties tikai labi pārvaldīti uzņēmumi, kas ikdienas darbā ir ieviesuši un darbojas atbilstoši labas pārvaldības principiem.

Nemot vērā Ekonomikas ministrijas izstrādātajā dokumentā "Stratēģija Latvijai Covid-19 krīzes radīto seku mazināšanai" (turpmāk - Stratēģija) noteikto, šajā vasarā Asociācija organizēja apspriedes par Stratēģijas rīcības virzienu "Finanšu pieejamība", piedaloties Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras (turpmāk - LTRK), banku, Ekonomikas ministrijas, Finanšu ministrijas, attīstības finanšu institūcijas "Altum" (turpmāk - Altum) pārstāvjiem, kurās tika diskutēts gan par uzņēmumu attīstības fāzēm, kur vērojamas tirgus nepilnības, gan iespējamajiem instrumentiem, tika skaidrota banku finansēšanas politika, galvenie finanšu rādītāji, kurus izpildot ir iespēja saņemt finansējumu, % likmju atšķirības ar pārējām Baltijas valstīm, kā arī prezentēta datu analīze par uzņēmumu finanšu stāvokli, kas tika sagatavota sadarbībā ar Lursoft, kā arī esošajām uzņēmumu saistībām un iespēju aizņemties nākotnē. Tika skaidroti arī % likmju veidošanās galvenie principi:

1. Līdzekļu izmaksas: līdzekļu piesaistes izmaksas, t.sk. negatīvo likmju absorbēšana, uzraudzības izmaksas, iemaksas Noguldījumu garantiju fondā, Finanšu stabilitātes nodeva utt.
2. Kredītriska novērtējums: PD² (statistika viena ekonomiskā cikla ietvaros, uzņēmuma finanšu pozīcija), LGD³ (tiesiskais ietvars, uzņēmējdarbības vide), LTV⁴, DSCR⁵.
3. Peļņas daļa: atbilstoši darbības riskam (iepriekšējā 2008.gada globālajā finanšu krīzē bankas Latvijā cieta zaudējumus 1.3 miljardu EUR apmērā), jurisdikcijas reputācija (t.sk. ēnu ekonomika, korupcija) un darbības noteikumi ilgtermiņā.

Sanāksmju laikā sniegtā informācija un datu analīze konspektīvā formā ir pieejama arī Asociācijas mājaslapā⁶, detalizētāka analīze tika nosūtīta visiem sanāksmju dalībniekiem. **Šo turpat trīs mēnešu laikā, kad norisinājās Asociācijas vadītās darba grupas par finansējuma pieejamības veicināšanu apspriedes, no dalībnieku puses netika uzsvērta nepieciešamība sniegt atbalstu lielajiem komersantiem, izsniedzot aizdevumus uz gariem termiņiem, tāpat šajās sanāksmēs nebija informācijas, ka Ekonomikas ministrija izstrādā attiecīgo MK noteikumu projektu.**

2020.gada 21.oktobrī ekonomikas ministrs aicināja uz sarunu LTRK, Latvijas Darba devēju konfederācijas (turpmāk - LDDK), Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk - FKTK), Latvijas Bankas (turpmāk - LB), Altum, Asociācijas vadītājus, lai pārrunātu šo jautājumu. Sanāksmē Asociācijas Padomes priekšsēdētāja Ieva Tetere (SEB banka) un priekšsēdētājas vietnieks Reinis Rubenis (Swedbank) pievērsa uzmanību, ka Asociācija neatbalsta šādas programmas ieviešanu un ka nav pieļaujama konkurences kropļošana, ko šī programma izraisītu. Atkārtoti pievērsām uzmanību arī citiem Asociācijas argumentiem pret šādas programmas nepieciešamību, kas ir uzsvērti jau minētajā 2020.gada 2.oktobra Asociācijas vēstulē Nr.1-23/169_e. Savukārt Ekonomikas ministrijas, LDDK un LTRK pārstāvji norādīja uz ilgtermiņa finansējuma (kreditu) nepieciešamību lielajiem,

² Probability of Default – saistību neizpildes varbūtība

³ Loss Given Default – zaudējumu apmērs saistību neizpildes gadījumā

⁴ Loan to Value - aizdevuma summas un nodrošinājuma vērtības attiecība

⁵ Debt-Service Coverage Ratio - spēja apkalpot esošās saistības no esošās naudas plūsmas

⁶ https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2020/08/Asociacija_kreditu_likmes_noteicosie_faktori.pdf

eksportējošajiem uzņēmumiem, ko bankas nenodrošinot, attiecīgi pastāvot tirgus nepilnība, vienlaikus atzīstot, ka valsts intervence pieļaujama tikai tad, ja tirgus tiešām nevar nodrošināt ilgtermiņa kredītus (finansējumu). **Gan FKTK, gan LB vadītāji aicināja rast kompromisu, panākot banku reālu iesaisti šāda ilgtermiņa atbalsta mehānisma funkcionēšanā, izvērtējot arī citu atbalsta veidu šim segmentam,** piemēram, piešķirot atbilstošas garantijas bankām. Sanāksme noslēdzās ar vienošanos Ekonomikas ministrijai organizēt atsevišķu sarunu, piedaloties Asociācijas un Altum pārstāvjiem, lai meklētu iespējamus risinājumus. Šāda saruna norisinājās 2020.gada 27.oktobrī.

2020.gada 27.oktobra sanāksmē, piedaloties Ekonomikas ministrijas, Altum un Asociācijas pārstāvjiem, atkārtoti tika pārrunāta situācija un citi iespējamie risinājumi (piemēram, subordinētie aizdevumi, procentu likmju subsīdija bankām). **Sanāksmē Asociācijas biedri atkārtoti lūdza apturēt (pārtraukt) šo MK noteikumu projekta tālāku virzību, precīzi atbilstošā procesā apzināt tirgus nepilnību, kas tiek risināta (kreditrīks, procentu likmes vai aizdevuma termiņš), kā arī uzsākt kvalitatīvu, procesuāli atbilstošu un caurskatāmu (caurspīdīgu) diskusiju ar bankām par iespējamā instrumenta modeli (dizainu), kas būtu piemērots identificētās (ja tāda tiktu identificēta) tirgus nepilnības novēršanai.** Sanāksmē norādījām, ka vērsīsim Eiropas Komisijas uzmanību uz šo neatbilstošo instrumentu, ja MK noteikumu projekts tiks apstiprināts piedāvātajā redakcijā.

Esam pārliecināti uz labas pārvaldības principos balstītu, atklātu, produktīvu un konstruktīvu sadarbību nākotnē!

Ar cieņu

valdes loceklis

Jānis Brazovskis

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Ieva Alhasova, ieva.alhasova@financelatvia.eu